

[illegible]

$\frac{1}{2023}$

**FALSAFA va HUQUQ
ФИЛОСОФИЯ и ПРАВО
PHILOSOPHY and LAW**

ФАЛСАФА ва ҲУҚУҚ

Ижтимоий-сиёсий, маънавий-маърифий, фалсафий-ҳуқуқий журнал
2023/1 (№24)

Дунёда кундан-кунга янги-янги синовлар, хавф-хатар ва таҳдидлар пайдо бўлаётганини барчангиз кўриб турибсиз. Энг нуфузли сиёсатишунос ва экспертлар ҳам, “ақл марказлари” ҳам жаҳонда содир бўлаётган ҳозирги зиддият ва тўқнашувлар қачон ва нима билан тугашини айта олмаяпти.

Шундай мураккаб вазиятда, ҳар бир ишимизда, қабул қилаётган барча қонун ва қарорларимизда фақат ва фақат халқимиз, Ватанимиз манфаатлари энг устувор ўринда туриши шарт. Бунинг учун, биринчидан, ота-боболаримизнинг асрий армони бўлган, тенгсиз ва буюк неъмат – мустақиллигимизни асраб-авайлаш, уни янада мустаҳкамлаш ва келгуси авлодларга мерос қилиб қолдириш барчамиз учун ҳаёт-мамонт масаласи эканини унутмаслигимиз зарур.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев

Таҳрир ҳайъати:

М.Н.Абдуллаева -
ф.ф.д., профессор
Б.Т.Тўйчиев –
ф.ф.д., профессор
Ж.С.Раматов –
ф.ф.д., профессор
Г.Т.Махмудова -
ф.ф.д., профессор
В.Р. Топилдиев -
ю.ф.д., профессор
Қ.Н.Назаров –
ф.ф.д., профессор
Р.Ж. Рўзиев -
ю.ф.д., профессор
Ў.М.Абилов –
ф.ф.д., профессор
А.Ў.Ўтамуродов -
ф.ф.н., профессор
Ў.Ғ.Тилавов -
ф.ф.д., DSc

Бош муҳаррир:
А.Г.Муминов –
с.ф.д., профессор

Бош муҳаррир
ўринбосари:
Х.В.Соқиев
фалсафа доктори, PhD

М у а с с и с: Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий
Университети

Таҳририят манзили: 100095 Тошкент шаҳар,
Университет кўч., 4.
www.phljournal.nuu.uz
E-mail: falsafavahuquq-jurnal@nuu.uz

ISSN 2181-7294

Босишга 20.05.2023 да берилди
Бичими 60x84 Ofset қоғози. “Times”
гарнитураси. Ҳажми 30 б.т. Нашриёт ҳисоб
табоғи 30 б.т. Адади 70 нусха.

Журнални нашрга тайёрловчилар
Қ.Назаров, А.Муминов, Х.Соқиев

МУНДАРИЖА:

Раматов Ж., Узоқов Б.	Мурожаатнома - Ўзбекистон келажагининг концептуал дастури	3
Азимов Ҳ.И.	Янги Ўзбекистоннинг мустаҳкам маънавий пойдевори	6
Абдуҳалимов Ш.	Ҳаётимиз манбаини асраш йўлида	9
Иззетова Э.М.	Герменевтический анализ понимания в контексте гуманизации науки	12
Абдухалилов А.А.	Ногирон шахслар турмуш сифатини оширишга қаратилган ижтимоий сиёсат	16
Наврўзова Г.Н.	“Даст ба кор” тушунчасининг фалсафий моҳияти	20
Джураев А.А., Джураев А.М.	Системный анализ роли синергетического подхода к бытию	23
Сабирова У.Ф.	Таълим сифатини квалитетрик мониторинг қилишининг методологик асослари	27
Djavotova M.Dj.	Sharq falsafasida rahbar axloqiy-estetik madaniyatining boshqaruvdagi o‘rni	30
Расулев Э. Х., Туленова К.Ж.	Ценностное измерение в техногенном обществе.	34
Агзамходжаева С.	Современные проблемы религиозной личности в социальной философии и антропологии	38
Бўтаев У.Х., Назаралиев Б.И.	Чет давлатларда гоёвий хавфсизликни таъминловчи тузилмаларнинг фаолияти	42
Худайбердиева Ҳ.	Ёшларда ватанпарварлик мотивларининг гносеологик асослари	46
Ўразалиева Г.	Гендер стратегияси Ўзбекистон барқарор тараққиётининг устувор йўналишидир	50
Юсубов Д.А.	Ички ишлар ходимларининг муомала маданияти	54
Кахарова М.	Маърифатли жамият ҳақидаги фикрлар	58
Шукурова Н.Х.	Ёшларнинг оммавий маданиятга қарши курашишида ахлоқий маданиятни ривожлантириш масалалари	62
Умирзакова Н.А.	Тиббий таълимда гуманитар контекстнинг уйғунлашиши: халқаро тажриба мисолида	66
Суробова Р.З.	Ўзбекистонда жамоатчилик назоратини амалга оширишнинг ўзига хос механизмлари	69
Маҳаммаджанов Ғ.	Анъанавий ва замонавий жамиятларда сиёсий институтлар тўғрисидаги қарашлар	73
Ли Е.В.	Особенности познания в учении суфизма	77
Қаршиев И.Э.	Мутафаккир-шоирлар ижодида анъанавий гуманистик гоёлар тадрижи(Сўфи Оллоёр, Ҳувайдо асарлари асосида)	80
Зойиров Э.Х.	Яъқуби Чархий таълимотида билишга оид гоёларнинг тасаввуфий моҳияти.	84
Бахрамова М.Б.	Арбитраж фаолияти соҳасида қонунчиликни такомиллаштириш масалалари	88
Бозоров М.Ж.	Миграция мураккаб ижтимоий жараён сифатида	92
Зияева Х.О.	Халқаро тажрибада зўравонликка учраган хотин-қизлар билан ишлаш самарадорлигини ошириш механизмлари	96
Мамадиева Н.Х.	Ижтимоий-фалсафий таълимотлар тарихида хотин-қизларнинг таълим- тарбиядаги иштироки	100

Турсунов Л.Э.	<i>Ёшларда фуқаролик маданиятини шакллантириш хусусиятлари</i>	104
Джўраев Ф.Қ.	<i>Ҳарбий хизматчиларни маънавий-ахлоқий шакллантиришнинг тарихий-фалсафий талқини</i>	108
Джураева Н.А.	<i>Системный анализ некоторых аспектов постмодернистской модели отношения к бытию</i>	111
Radjabov B.B.	<i>Ichki ishlar organlari faoliyatida huquqiy targ'ibot va axborotning o'rni</i>	115
To'uchiyev B.T., Mansurov M. M.	<i>Sharq siyosiy madaniyatini globallashtirish jarayonida ahamiyati.</i>	119
Рафиков Ш.Ш.	<i>Кучли ижтимоий сиёсатнинг жаҳон тажрибаси ва Ўзбекистон амалиёти</i>	122
Мирзаахмедов К.	<i>Сиёсий ҳокимият легаллиги ва легитимлиги муносабатларининг концептуал асослари</i>	126
Данабоев Х.Н.	<i>Камбағаллик ижтимоий ҳодисасининг мазмуни ва унинг ижтимоий-фалсафий моҳияти</i>	130
Абдуллаева Х.Р.	<i>Илмий билиш ва ахлоқий нормалар</i>	134
Тургунова Н.Т.	<i>Ахборот хуружлари шароитида ёшлар маънавий хавфсизлигини таъминлаш</i>	138
Мирзахалилова М	<i>механизмлари</i>	
Аллаяров О.	<i>Ахборотлашган жамиятда интернетнинг сиёсий коммуникация сифатидаги имкониятлари</i>	142
Ахмедов Х.А.	<i>Анализ правовых, культурных и религиозных аспектов в цивилизационной концепции Самуэля Хантингтона</i>	145
Раҳматов Э.Т.	<i>Хожа Алоуддин Аттор Валий маънавий-ахлоқий фаолиятининг тадқиқи</i>	149
Djurayev A.E.	<i>Xorijiy davlatlarda yo'l harakati xavfsizligi madaniyati tajribalarini o'rganishning ijtimoiy-falsafiy ahamiyati</i>	153
Мамадов Н.Ш.	<i>Ҳарбий ватанпарварлик туйғусини юксалтиришда маданий мероснинг роли</i>	157
Анваров Т.А.	<i>Пробация хизмати фаолиятини таъминлаш бўйича хорижий мамлакатлар тажрибаси</i>	161
Нишонбоева Г.	<i>Янги Ўзбекистон маданияти ривожининг концептуал омиллари</i>	165
Баҳромбеков Б.Б.	<i>Ўзбекистонда давлат айбловини қувватлашнинг тактик жиҳатлари</i>	169
Қдырбаев Қ.	<i>Глобallashtirish va umuminsoniy kadrlar</i>	172
Umarjonov S	<i>Hind falsafasi va Fahriddin Roziy dunyoqarashi</i>	175
Абдуллаев А.Г.	<i>Шарқ мутафаккирларининг адолатли давлат ва жамият барпо этишига доир таълимотлари таҳлили</i>	179
Safarov M	<i>Ar-Roziyning falsafiy nazariyalari va ular haqidagi fikr mulohazalar</i>	183
Bektursinova G	<i>Barkamol inson tarbiyasida axborot-resurs markazlarining o'rni</i>	187
Umarov M.L.	<i>Nosiriddin Tusiy ijtimoiy-falsafiy dunyoqarashida mulkiy munosabatlar tahlili</i>	190
Абдурахмонова Н.	<i>Демократия ва ҳуқуқий маданият</i>	193
Jabborova S.R.	<i>Shaxsning ma'naviy begonalashuviga qarshi kurashda milliy falsafiy ta'lim va tarbiyaning ahamiyati</i>	196
Соқиев Х.В.	<i>Замонавий жамиятда “тафаккур энтропияси”сининг ижтимоий-фалсафий талқини.</i>	199
Холбаева Р.А.	<i>“Қонуни Маъсудий” ва “Мулаххас фи-л хайъа”асарларидаги табиий-илмий қарашларнинг фалсафий таҳлили.</i>	202

“ДАСТ БА КОР” ТУШУНЧАСИНИНГ ФАЛСАФИЙ МОҲИАТИ

<https://doi.org/10.34920/fvh/2023-1/006>Наврӯзова Г.Н. -
БухМТИ профессори, фалсафа фанлари доктори

Инсон масаласи барча файласуфларнинг диққат марказида бўлган ва ҳозирги кунда ҳам долзарб бўлиб қолмоқда. Тасаввуф фалсафаси инсонни яхлит ҳолда олиб тизимли таҳлил этади. Чунки бу таълимот инсон зоҳири ва ботини, ташқи ва ички томони, жисми, нафси, қалби, руҳини ўзаро алоқадорликда деб қарайди. Шунинг учун ҳам тасаввуфни инсоншунослик, руҳшунослик, нафсшунослик, қалб моҳиятини ўрганадиган илм соҳаси дейиш мумкин.

Тасаввуфнинг Нақшбандия таълимоти инсон камолотининг меъёрдаги макбул йўлидир. Бу таълимот шиори “Дил ба Ёру, даст ба кор”- “Қалб Оллоҳ билан, қўл ишда”. Бу шиор инсонни маънавий ва моддий томонини бир бутун ҳолда, ўзара алоқадорликда эканлигига асосланади. “Дил ба Ёр” – “Қалб Оллоҳ билан” тушунчаси инсонни ботини, ички маънавий томонини англатади. Инсон борлиқдаги барча мавжудотлардан афзал ва шарафли бўлишига сабаб унинг қалбида имон борлигидадир. Айнан Оллоҳ қалбида нақшланган инсоннинг ҳижоб, пардалари кўтарилади ва у бутун борлиқ билан боғланади. Бундай илоҳий қалб эгаси зоҳиран кичик бўлсада, ботинан Катта оламни акс эттирадиган Инсони Кабирдир. Нақшбандия таълимотида “Нақш банд, ба дил банд” – “Нақш боғла, дилда боғла” [3] деган шиор ҳам шу моҳиятни ҳам англатади.

“Даст ба кор” – “Қўл ишда” тушунчаси инсоннинг моддий, жисмоний томони бўлган барча 7 қисми: боши, бўйни, танаси, икки қўл ва икки оёғининг доимо ҳаракатда бўлиб, эзгулик йўлида меҳнат қилишини англатади.

Қалбда уйғонган эзгу ният жисмнинг меҳнати – “Даст ба кор”лик туфайли амалга ошади. Маълум бўладики, инсоннинг бутун борлиқ учун керакли бўлиши, эзгу амаллар қилиши учун “Даст ба корлик” жуда ҳам зарур. “Даст ба корлик” инсонни мукамал ҳаракатда бўлишининг асосидир. Чунки инсон ўтириб фақат ибодат қилиши билан ниятлари амалга ошмайди. Инсон жисми руҳий, маънавий вазифаларни амалга оширишга хизмат қилади. Қалбда туғилган барча истаклар жисм ёрдамида, “Даст ба корлик” асосида амалга ошади. Нақшбандия таълимотида ибодат кенг маънода тушуниланлиги, фарз амаллар билан биргаликда ҳалоллик учун ҳаракат зарурий эканлиги инсоният учун макбул бўлган ва шунинг учун ҳам бу тариқат жаҳоний таълимотга айланган.

Қалб инсон ва ҳайвонлар вужудида бўлган юракдан фарқли равишда инсонни жисмини бутун борлиқ билан боғлайди. Қалб инсон жисми ва руҳини боғлаб турадиган марказдир. Қалб бутун вужуднинг ҳокими бўлиб, унда туғилган ният асосида инсонда ҳис-туйғу, ақлу тафаккур, ирода, истак ва майллар вужудга келади. Буларнинг таъсирида кўз, қулоқ, қўл ва оёқ ҳаракатга келади. Қалб соғлом ва пок бўлса, унинг таъсиридаги ҳаракатлар ҳам унга уйғун бўлади. Аммо қалбнинг поклиги эса жисмнинг поклигига боғлиқдир. Жисмнинг поклиги эса “Даст ба корлик” асосида яратиладиган ҳалол луқма, ҳалол ичимлик, ҳалол либос ва ҳалолу пок манзилга боғлиқ. Шунинг учун Нақшбандия тасаввуфий таълимотида меҳнат жараёни тўла ҳалоликка асосланган.

Бу таълимотнинг илдизи Юсуф Ҳамадоний ва Ҳожагон [4] пир урушидларининг ғояларидан озиқланади. Ҳожагон ва Яссавия тариқатларини асослаган Абдулҳолик Ғиждувоний ва Аҳмад Яссавийни тарбиялаган устоз Хожа Юсуф Ҳамадоний “Одоб тариқат” рисоласида инсон камолоти учун зарур бўлган тўрт асосни кўрсатган. Иккинчи асос сифатида: “Луқманинг ва ҳирқаннинг, яъни кийимнинг ҳалол бўлиши” зарур эканлигини таъкидлаган. Чунки “Ҳаром луқма туфайли қалбда нур ҳосил бўлмайди. Ҳаром либос билан эса ибодат завқини тотиб бўлмайди” [6,103] деб таъкидлаган. Демак, луқманинг ҳалоллиги, қалбда нур ҳосил қилар экан, бу эса танада шифо бўлади. Ҳалол еган кишининг умри хотиржам, файзли ҳамда уйқуси сокин бўлади. Бунга сабаб ҳалол луқма ниятидан бошлаб, тайёрлаш жараёни ва овқатланиш одобига ижобий қувватга тўлиқ бўлади. Луқма нафс истаги билан ейилса, уни тайёрлаш жараёнида ғзаб, нафрат, норозиликлар бўлса, салбий қувватлар кўпаяди. Салбий қувватлар таом орқали инсон вужудига кириб, қон билан аралашиб, юрак ва бошқа тана аъзоларига таъсир этади. Бундай таомни истеъмол қилган инсонда ғзаб, нафрат, ёмонлик туғилади ва у нотинч бўлиб, атрофдаги муҳитни ҳам бузади. Натижада жамоада ҳам уруш- жанжал туғилиши мумкин. Шунинг учун Баҳоуддин Нақшбанд овқат тайёрлашда ғзаб билан бир капкир урилган таом бўлса ҳам, бундай таомни ўзлари ҳам емасдилар шогирдларига ҳам ейишни ман қилар эдилар. “Мақомот”да ёзилишича, Юсуф Ҳамадоний овқатга чанг ёки бирор-бир нарсани тушса ундан емаган, бу билан билиш мумкин-ки, аллома ҳалол луқмага жуда катта эътибор берган.

“Одобӣ тариқат” асарида Жунайд Бағдодийнинг “Ейиш-ичиш ва турар жой пок бўлса, бошқа барча ишлар тузалади”, - деган фикри асос сифатида келтирилади. Юсуф Ҳамадоний таъкидлайдики, “Ҳар бир инсон қуйидаги уч нарсани тўғри йўлга қўйиши зарур: хирқа (дарвешлар либоси), лукма ва маскан. Буларнинг уччаласи ҳам пок ва ҳалол бўлган тақдирда, кишининг барча ишлари ривож топади” [6,103]. Бундай покликни таъминлашда “Дастба корлик” зарурдир. Чунки ҳалол либос, ҳалол лукма ва ҳалол маскан фақат ҳалол меҳнат натижасида ҳосил бўлади. Бировни мулкни ўғирлаш, порахўрлик, алдаш, фребгарлик билан топилган либос, лукма, маскан, мол-мулк фақат ёмонлик туғдиради ва уларда хайру барақа бўлмайди. Шунинг учун Юсуф Ҳамадоний ҳаром ва гуноҳ ишлардан эҳтиёт бўлиш ва парҳез қилиш лозим дейди, тўғри йўлда бўлмаган ҳаромхўр ва фосиқлар суҳбатидан узоқда бўлишни маслаҳат беради. Чунки, ёмон ҳамсуҳбат кишини йўлдан адаштиради, дея уқтиради.

“Даст ба корлик” асосида ҳалол меҳнат жараёни, меҳнатсеварлик ҳолис эзгулик қилиш ғояларини яратишда Баҳоуддин ўз муршиди Амир Кулолнинг қуйидаги ўғитларига катта эътибор берган: “Кўзни ҳаром кўришдан, қулоқни ҳаром эшитишдан, қўлни ҳаром ишдан, оёқни ҳаром юришдан сақлаш лозим” [7,33] “Ризқингизни ҳалол касб билан топинг ва исроф қилманг” [7,35] “Дил ва тилнинг поклиги ҳалол лукмадандир. Чунки одам меъдасини ҳовуз каби билгин. Унда пок сувлар равондир. Ҳарбир гул ва меваким сув ва тупроқдан ҳосил бўлади, у ҳам пок ва манфаатли бўлади. Ҳазрат расул буюрадиларки, кимки қирқ кун ҳалол лукма еса, Тангри унинг тили ва дилига илм ва ҳикмат булоғини очиб қўяди ва қалбини равшан қилади” [7,33].

Юсуф Ҳамадоний Абдулҳолиқ Ғиждувонийга айтган ва Хожагон таълимотига киритилган ҳамда Нақшбандия таълимотида ҳам қабул қилинган “Хилват дар анжуман” талаби ҳам ҳалол меҳнатга асосланади. “Хилват дар анжуман” рашҳа-ўғити узлат, чилла, хилватни инкор этиб, анжуманда, яъни жамоа ичида меҳнат қилиб, касбу ҳунар билан машғул бўлишга имкон беради. Хожагон таълимотининг пиру устозлари ўғитлари асосида Баҳоуддин Нақшбанд Нақшбандия таълимотида “Хилват дар анжуман” талабини ривожлантирган. “Хилват дар анжуман” таълимоти орқали Баҳоуддин Нақшбанд инсон ҳолис, риёсиз, ҳалол меҳнат қилиш билан камолотга энг яқин ва барчага мақбул йўл орқали етишиш мумкинлигини асослаб беради. У Нақшбандия таълимотида Абдулҳолиқ Ғиждувоний киритган “Даст ба қору, Дил ба Ёр” - “Қўл ишда, қалб Оллоҳ билан” шиорини ривожлантириб “Дил ба Ёру, даст ба қор” - “Қалб Оллоҳ билан, қўл ишда” шиори тарзида қабул қилади. Бу билан имон инсонни камолотида ва меҳнат жараёнида муҳим эканини кўрсатади. “Даст ба қор” - “Қўл ишда” меҳнат жараёни ниятнинг улўғлиги билан, ҳолис ва риёсиз бўлгани билан янада самарали бўлиб, жамиятда кўпроқ манфаат келтиради. “Лукма ейиш бу – уруғ сепишдир. Уруғни онгли ва ҳушёр ҳолатда экиш керакки, қуввати таом бўлсин” [525] - дейди Юсуф Ҳамадоний. “Даст ба корлик” жараёнинг онгли бўлиши, имонга асосланиши Юсуф Ҳамадоний ўғитларининг амалга оширишнинг энг мақбул самарасидир.

Юсуф Ҳамадоний ва Хожагон таълимотининг пиру устозлари ўғитларига амал қилган Нақшбандия тариқатининг аҳли ҳамма вақт ҳалол меҳнат қилиб, ҳалол лукма истеъмол қилганлар. Улар хилват, узлат, чиллада ўтирадиган, меҳнат қилмай текинхўрлик қиладиган шайхларни қаттиқ қоралаганлар ва танқид қилганлар. Уларнинг бу қарашларини Нақшбандиянинг пири ва назариётчиси Абдурахмон Жомий қуйидагича назмга туширган:

Зи шайхи чилланишин дур бошу чиллаи вай,
Ки ҳаст чиллаи вай сардтар аз чиллаи дай. [2,303]

Мазмуни:

Чилла ўтирадиган шайхдан узоқлашгинки,
Унинг чилласи кишининг чилласидан кўра совуқроқдир.

Шу мазмунда ҳазрат Баҳоуддин Нақшбанддан қолган қуйидаги мисралар ҳам машҳурдир:

Ту то кай гўри мардонро парастӣ,
Ба гирди кори мардон гарди растӣ. [1,150]

Мазмуни:

Қачонгача яхши одамлар қабрига сиғинасан,
Уларнинг ишлари билан шуғуллансанг, камолга етасан.

“Мақомотда” Баҳоуддин Нақшбанднинг шундай сўзлари келтирилган: “Мусулмонлик бу – илоҳи борича ҳукмларга бўйсунуш, тақвога риоя қилиш, амалларни бажаришга интилиш ва

бекорликдан узоқлик”. [1,116] Бу ҳикматли сўздан маълум бўладики, Нақшбандия таълимотида “Қўл ишда”, яъни “Даст ба кор” талаби энг асосийдир. Нақшбандия таълимоти оламда яратилган ҳамма нарсабехудага мавжуд бўлмаганинива улар ўз вазифасини бажаришини таъкидлаб, инсон ҳам бу оламда эзгулик қилиш учун халқ қилинганиниайтади. Инсон вужуди куёш ўзидан нур таратганидек меҳр-муҳаббатга тўлиб, мукамал ҳаракат қилиб, эзгу ишларни қилиши лозим. Имон қалба ва қўл ишда бўлган инсон ҳақиқий камолотга етган инсон ҳисобланади.

Хулоса қилиб айтганимизда:

- “Даст ба кор” – “Қўл ишда” тушунчаси Нақшбандия таълимотида меҳнатсеварлик ва эзгулик қилиш инсонийликнинг асосий мезони эканлигини англатади.

- “Даст ба кор”лик ҳалол лўқма, ҳалол либос, ҳалол макон асоси бўлиб, жисмни пок сақлашга ва қалбни нурли бўлишига хизмат қилади.

- “Даст ба кор”лик“Дил ба Ёр” лик билан диалектик алоқадорликдадир. Қалба имоннинг бўлиши эзгу ишнинг асоси бўлган эзгу ниятни туғдиради.

- Нақшбандия таълимотидаги ҳалол лўқма, ҳалол меҳнат жараёни ғояларининг шаклланишида Юсуф Ҳамадоний ва Ҳожагон таълимотининг пиру устозларининг асарлари ва ўғитлари теран илдиз бўлган.

Умумий хулоса қилиб айтганимизда, Янги Ўзбекистонимизда Учинчи Ренессанс пойдеворини куриш учун қалби ва вужуди пок бўлган меҳнатсевар, холис эзгу амлларни қиладиган ёшларни тарбиялашимиз зарур. Бу вазифани амалга оширишда Нақшбандия таълимотидаги “Қўл ишда” – “Даст ба кор” тушунчаси моҳиятини англаш ва тарғиб этишнинг аҳамияти каттадир.

АДАБИЁТЛАР:

1. Абул Муҳсин Муҳаммад Боқир ибн Муҳаммад Али. Мақомоти Ҳожа Баҳоуддин Нақшбанд. / Форсийдан таржимон, сўз боши, изоҳ ва луғат муаллифи Маҳмуд Ҳасаний. Тошкент: “O‘zbekiston” НМИУ, 2019. 335 б.
2. Абдурахмон Жомий. Асарҳои мунтахаб. Жилд 5. Душанбе: Дониш, 1964. 307 б.
3. Наврўзова Г.Н. Ҳожа Баҳоуддин Нақшбанд ҳаёти ва маънавий мероси. Т.:Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси «Фан» нашриёти давлат корхонаси, 2021. 244 б.
4. Наврўзова Г., Зоиров Э. Бухорои шарифнинг етти пири. – Тошкент: Muhaṡir nashriyoti, 2018.72 б.
5. Ҳожа Абдуллоҳиқ Гиждувоний. Мақомоти Юсуф Ҳамадоний. Т.: “Янги аср авлоди”, 2003. 86 б.
6. Ҳожа Юсуф Ҳамадоний. Одоб тарикат.// Ҳаёт мезони. Одоб тарикат. Коинот ва инсон ҳақида. Т.: “Movaṡunnahr”, 2018. 101-109-бет.
7. Шаҳобиддин ибн бинту Амир Ҳамза. Мақомоти Амир Кулол. Т.: Ильин, 1328 х й. 83 бет.

РЕЗЮМЕ:

Мақолада машҳур Баҳоуддин Нақшбанд (1318-1389) асослаган Нақшбандия таълимотининг асосий шиори бўлган “Дил ба Ёру, даст ба кор”нинг “Қўл ишда” тушунчасининг фалсафий моҳияти таҳлил этилган.

Калит сўзлар: Баҳоуддин Нақшбанд, тарикат, тасаввуф, “Дил ба Ёру, даст ба кор”, ҳалоллик, меҳнатсеварлик.

РЕЗЮМЕ:

В статье анализируется философская сущность понятия «Дил ба Ёру, даст ба кор», являющегося основным девизом Нақшбандийского учения, основанного Бахауддином Нақшбандом (1318-1389).

Ключевые слова: Бахауддин Нақшбанд, тарикат, суфизм, «Дил ба Ёру, даст ба кор», честность, трудолюбие.

RESUME:

The article analyzes the philosophical essence of the “The hand is at work” derivation of the slogan “Dil ba Yoru, das ba kor”, which is the main motto of the Naqshbandi doctrine founded by the famous Bakhauddin Nakshband (1318-1389).

Key words: Bahauddin Nakshband, tariqat, Sufism, “Dil ba Yoru, das ba kor”, honesty, hard work.